Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi
Third Sector Social Economic Review
54/1 (2019) 366 - 376
doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.19.03.1098

Derleme Makale

Anamur İlçesinde Kırsal Yoksulluk Karşısında Çilek Üretiminin Değerlendirilmesi

The Evaluation Of Strawberry Production in Anamur Province Against Rural Poverty

Mehmet Akif ALTINBIÇAK
Dr.Öğr.Üyesi Mersin Üniversitesi Anamur Meslek Yüksekokulu
aaltinbicak@mersin.edu.tr
https://orcid.org/0000-0001-6620-2746

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
18.02.2019	03.03.2019	04.03.2019

Öz

Türkiye'de kırsal yoksulluk; ağırlıklı olarak tarımsal alanlarda çalışanlarda görülmektedir. Çünkü kırsal kesimin temel uğraşı alanı, tarımsal faaliyetlerdir. Anamur İlçesi, Türkiye'de uzun yıllardan beri, muz yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı bir yer olarak bilinmektedir. Çilek yetiştiriciliğinin, kırsal alanda emek yoğun olarak daha az sermaye gerektirmesi, daha düşük vasıflı arazilerde üretime olanak vermesi, Anamur'da düşük gelirli, küçük arazilere sahip insanlar için yoksulluk ve yoksunluktan kurtulmaları için umut ışığı olmuştur. Çilek üretimi, Anamur'da muz gibi yüksek yatırım gerektiren bir üretim tarzı yerine, küçük aile işletmelerine geçim şansı yaratmaktadır. Çilek üretimi düşük gelirli, küçük arazilere sahip aile işletmelerinin yoksulluk ve yoksunluktan kurtulmalarında önemli bir üretim biçimi olmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Yoksulluk, Kırsal Yoksulluk, Çilek Üretimi, Anamur*

Abstract

Rural poverty in Turkey; Mainly has in agricultural areas. Because the main field of activity of the rural sector is agricultural activities. Anamur District is known as a place where banana growing has been done intensively in Turkey for many years. Strawberry farming has become a source of hope for labor-intensive labor in the rural area, lower capital requirements, lower yielding opportunities for production at Anamur, and poverty and deprivation for low-income, small-scale people. Strawberry production is creating a chance to live in small family businesses instead of a production style that requires high investment such as banana in Anamur. Strawberry production is an important mode of production for low-income, small-scale family businesses from poverty and deprivation.

Key Words: *Poverty, Rural Poverty, Strawberry Production, Anamur*

Giriş

Tarım sektörü, sadece ekonomik açıdan değil aynı zamanda sosyal ve kültürel açıdan da oldukça önemli dinamikleri içerisinde barındıran önemli bir sektör konumundadır. Son yıllarda tarımsal ve kırsal alanda yaşanan gelişmeler karşısında kırsal nüfus, üretimleri sonucu elde edilen gelirin azalması, masrafların artması ile ağırlaşan yaşam koşulları sonucunda, kent yaşamının eğitim, sağlık ve alternatif iş olanakları gibi sunduğu avantajların da cazibesi ile üretimden vaz geçerek kente göç etme eğilimine girmişlerdir. Bu durum ileride kent yaşamında karşılaşılabilecek birçok soruna da zemin hazırlamaktadır.

Ülkemizde küreselleşme ve bunun gereği olarak dayatılan liberalleşme politikaları sonucunda en çok etkilenen kesim tarım sektörüdür. Tarım sektöründe dış ticaretin serbestleştirilmesi, korumacı

Önerilen Atıf /Suggested Citation
Altınbıçak, M. A. 2019, Anamur İlçesinde Kırsal Yoksulluk Karşısında Çilek Üretiminin Değerlendirilmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 366 - 376

politikaların tasfiyesi, uluslararası anlaşmalar ve özelleştirme temelinde gerçekleştirilen uygulamalardan milyonlarca insanın doğrudan etkilendiği söylenebilir. Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin uluslararası politikaları ile biçimlenen küresel tarım politikaları; küçük işletmelere sahip üreticileri ve topraksız kırsal nüfusu doğrudan etkilemekte ve bu durum insanları yoksulluğa, işsizliğe, kente göçe, olumsuz ve zor şartlarda çalışmaya yönlendirmektedir. Kırsal alanda artan yoksulluk, birçok ülkede sadece ekonomik bir sorun değildir. Yoksulluk olgusu aynı zamanda, doğal çevrenin tahribatı konusunda baskı yaratmakta, toplumsal dinamikleri etkilemekte, kültürel ve siyasi yozlaşmayı da beraberinde getirmektedir.

Anamur ilçesinde muz yetiştiriciliği, ekonomik anlamda oldukça büyük bir önem taşımaktadır. İlçede muz yetiştiriciliği ve buna bağlı olarak gelişim gösteren ilişkili sektörlerde olan; sera demiri, naylon, fide, gübre, ilaç, sulama sistemleri ticareti ile uğraşan işletmeler ile sarartma ve nakliye işletmeleri düşünüldüğünde, gerek yarattığı katma değer, gerekse barındırdığı istihdam açısından ilçede önemli bir ekonomi yaratmış durumdadır. Anamur'da 1950'li yıllarda açıkta üretimle başlayan muz yetiştiriciliği, muzların örtü altına alınmasıyla, özellikle 1990'lı yıllardan sonra, sahip olduğu üretim alanı, üretim miktarı ve verim açısından hızlı ve önemli bir gelişim göstermiştir. 2000'li yıllardan sonra ise artan arazi fiyatları ve sera yapım maliyetlerine rağmen seraların büyütülme ve artırılma isteği, muz yetiştiriciliğinde sermaye yoğun bir üretime geçişi zorunlu kılmıştır.

Sermaye yoğun muz yetiştiriciliğinde, giderek kıyıya yakın yerlerden başlayarak iç kesimlere doğru uzanan alanların muz üretimi için değerlendirilmesi, arazi fiyatlarının da buna bağlı olarak hızla artmasına neden olmuştur. Bu durum, muz için daha elverişsiz, daha küçük ve kıyıya uzak olan arazilere sahip küçük aile işletmelerini, geçimlerini sağlayabilecekleri, emeklerini değerlendirebilecekleri farklı bir ürün arama çabasına itmiştir. Çilek yetiştiriciliğinin, kırsal alanda emek yoğun bir üretime ihtiyaç göstermesi, daha az sermaye gerektirmesi, daha düşük vasıflı arazilerde üretime olanak vermesi, Anamur'da düşük gelirli, küçük arazilere sahip aileler için yoksulluk ve yoksunluktan kurtulmaları için umut ışığı olmuştur. 1990' lı yıllardan itibaren bu tür arazilerde çilek yetiştirmeye başlayan üreticiler, geçimlik tarım yapmaya başlamış ve bunun sonucunda zamanla örtü altı çilek üretimi hızla artmıştır.

Üzümsü meyveler grubunda yer alan çilek, adaptasyon kabiliyetinin yüksekliği nedeniyle, dünyada yetiştiriciliği yaygın olarak yapılan meyve türlerinden birisidir. Bu nedenle birbirinden çok farklı ekolojik koşullarda doğal olarak yetişmekte veya ekonomik amaçlarla üretilmektedir. Türkiye'de de deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar ekonomik çilek yetiştiriciliği mümkündür (Aslantaş ve Karakurt, 2007). Çileğin bu kadar geniş alanda yetiştirilebilmesinde, adaptasyon kabiliyetinin yüksek olması yanında çeşit zenginliği de önemli rol oynamaktadır. Ancak ekonomik erkenci çilek yetiştiriciliği konusunda sıcak ılıman iklime sahip ekolojiler, daha fazla avantaja sahip bulunmaktadır.

Türkiye, ekolojik çeşitlilikten dolayı çilek yetiştiriciliği bakımından önemli olanaklara sahiptir. Anadolu coğrafyasında modern anlamda çilek yetiştiriciliğine ancak 1960'lı yıllardan sonra başlanılmıştır (Yılmaz, 2009). Özellikle erkenci çilek yetiştiriciliği açısından büyük bir potansiyele sahip olduğu bilinen sahil bölgelerinde son yıllarda alternatif sistemlerle çilek yetiştiriciliği giderek yaygınlaşmıştır. Akdeniz kıyı şeridinde başta Mersin'in Anamur ve Silifke ilçelerinde olmak üzere örtü altında gerçekleştirilen çilek üretimi, erkenci ürün elde edilmesi, yörede uzun bir üretim periyoduna sahip olunması ve belki de en önemlisi muza elverişli olmayan daha ucuz ve küçük arazilerde, az sermaye ile üretilme şansına sahip olması nedeniyle düşük gelirli insanların geçim umudu olmaktadır.

Kırsal Yoksulluk ve Tarımsal Üretim

Genel olarak tarım, azgelişmiş ülkelerin ekonomik faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Tarım sektörü, bu ülkelerde istihdam yaratan en önemli alan olarak ortaya çıkmakta ve tarımsal ürünler, bu ülkelerin en büyük ihracat kalemlerini oluşturmaktadır. Tarım gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde de önemli bir yer tutmaktadır. Bu ülkelerin pek çoğunda istihdamın % 50-90 arasında önemli bir kısmının tarım sektörü tarafından sağlandığı Dünya Bankası tarafından açıklanmaktadır. Bu oranın büyük bir kısmını ise küçük tarım işletmeleri oluşturmaktadır. Diğer

önemli bir nokta da birçok gelişmekte olan ülkede tarım ve yoksulluğun birbiri ile bağlantılı olduğu gerçeğidir (Öztürk, 2008).

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre (ILO), kırsal yoksulluk; kırsal alandaki açık veya gizli işsizlik olarak tanımlanmakta ve azalan gelir düzeyleri nedeniyle kırsal alanda hızla artan bir yoksullaşmaya dikkat çekilmektedir. Özellikle, kendi toprağını işleyen küçük işletme sahipleri, tarım işçileri, kiracılık-ortakçılık yapanlar, çobanlar, küçükbaş hayvancılıkla uğraşanlar yoksulluktan daha fazla etkilenmektedir. Kırsal yoksullar, birçok uzman tarafından geçimlik faaliyetlerle özellikle de tarım ile uğraşan, erkek egemen ailede, öğrenim düzeyleri düşük ve çok çocuklu bir aile yapısına sahip, kendilerini özgür hissedemeyen ve yaşam kaliteleri düşük ve bundan çocuk ve kadınların daha fazla etkilendiği, fazla risk alamayan bir toplum olarak nitelendirilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun çoğunluğunun kırsal alanda yaşaması ve gelirlerini tarımdan veya tarımla ilgili alanlardan elde etmesi nedeni ile tarımsal üretim ve tarım sektörü yoksullukla mücadele için en önemli ekonomik alandır. Yoksulluğun azaltılması için küçük tarım işletmelerinin veya aile tarım işletmelerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Türkiye'de kırsal yoksulluk; ağırlıklı olarak tarımsal alanlarda çalışanlarda görülmektedir. Çünkü kırsal kesimin temel uğraşı alanı, tarımsal faaliyetlerdir. Kırsal yoksulluğun, modern tarımsal yöntemlerin ve girdilerin gelişmesine karşılık, azaltılamamasının altında, kamusal desteklerin yetersizliği, çiftçilerin yeterince devlet tarafından sahiplenilememesi, eğitimsizlik ve bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği, doğrudan üreticilerden tüketiciye erişim olanaklarının sınırlı olması ve hepsinden de önemlisi; hangi ürünlerin ne zaman, nerede, ne kadar üretilmesi gerektiği konusunda gerçekçi bir planlama ve uygulamanın yapılmamış olmasıdır (Akder, 2000).

Tarım kesimindeki kadınların, çocukların, yaşlıların üretime katılım düzeyleri ve üretim faaliyeti, ailenin sahip olduğu arazi ve gelire göre değişmektedir. Tarımda sermaye ve mekanizasyon düzeyi arttıkça dezavantajlı grup olarak nitelendirdiğimiz bu grup insanlar, tarımsal üretimden kopmaktadır. Kadınlar ev kadınlığına yönelmektedir (Gülçubuk,1999). Tarımda iş gücünü nakde çeviren kadın oranı oldukça sınırlıdır. Nakde çevrilebilen işgücü, ev kadınları arasında bağ-bahçe, tarlada çalışılması ve elde edilen ürünün pazarlanması şeklindedir (Fazlıoğlu, 2003).

Dünyada ve Türkiye'de Çilek Üretimi

Dünyada gelişen ve hızla artan talep doğrultusunda çilek üretimi, önemli artışlar göstermiştir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre, 2005 yılında dünyada 3,8 milyon ton olan çilek üretimi, 2009 yılında 4,6 milyon tona, 2017 yılında ise 9 milyon 224 bin tona ulaşmıştır. Dünyada çilek üretimine bakıldığında, 2017 yılı itibarı ile Çin 3 milyon 724 bin ton üretim ile ilk sırada yer almakta, ABD 1 milyon 449 bin ton üretimle onu izlemektedir. Bu ülkeleri, 658 bin ton ile Meksika, 407 bin ton ile Mısır, 400 bin ton ile Türkiye, 360 bin ton ile İspanya izlemektedir. Türkiye'de çilek üretimindeki olumlu gelişmeler, iç tüketim dışında ihracata yönelik olarak gözlemlenmektedir. Türkiye, 2016 yılında 7 milyon 685 bin dolarlık 9 557 ton çilek ihraç etmiştir. (FAO, 2019).

Türkiye'de son 13 yılda çilek üretimi önemli aşama kaydetmiştir. Üretim, 155 bin tondan 400 bin tona, dekar başına verim, 1,59 tondan 2,60 tona çıkmıştır. Aynı dönemde çilek üretim alanları ise 97 bin 500 dekardan 153 920 dekara yükselmiştir. Üretim ve verim konusunda yaşanan bu önemli artışa, özellikle örtü altı yetiştiriciliğin ve modern tarım uygulamalarının neden olduğu söylenebilir. Çilek sahip olduğu aroma, tat, koku gibi özelliklerinin yanında, zengin vitamin içeriği ve pasta, marmelat, reçel, meyve suyu, dondurma gibi zengin tüketim şekillerine sahip olması nedeniyle tüm ülkelerde çok sevilerek tüketilen bir meyvedir. Ayrıca örtü altında yetiştirilen çileğin, taze meyvenin az olduğu dönemde olgunlaşmasından dolayı iyi bir pazar avantajına da sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 1:Türkiye'de Çilek Üretim Alanı, Üretim ve Verim Durumu (TÜİK 2019)

Yıl	Üretim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Yıl	Üretim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2004	97 500	155 000	1,59	**2011**	119 670	302 416	2,53
2005	100 000	200 000	2,00	**2012**	127 928	351 834	2,75
2006	99 851	211 127	2,11	**2013**	135 494	372 498	2,75
2007	109 545	250 916	2,29	**2014**	134 234	376 070	2,80
2008	112 785	261 078	2,32	**2015**	141 893	375 800	2,65
2009	121 500	291 996	2,40	**2016**	154 310	415 150	2,69
2010	116 792	299 940	2,56	**2017**	153 920	400 167	2,60

Türkiye'de modern tekniklerle çilek üretimi 1960'lı yıllarda başlamış, üretim hızlı bir şekilde artış göstererek 2005 yılında 200 bin ton, 2010 yılında 300 bin, 2017 yılında ise 400 bin ton üretim rakamlarına ulaşılmıştır. Türkiye'de kuzey ve doğu bölgeler hariç her bölgede çilek yetiştiriciliği yapılabilmektir. Çilek üretimi, açık tarla ve örtü altı yetiştiriciliği şeklinde gerçekleşmektedir. Çilekte modern yetiştiricilik, başta Akdeniz Bölgesi olmak üzere Ege ve Marmara Bölgelerinde başarıyla uygulanmaktadır. 2017 yılında çilek üretimi Mersin'de 149 bin ton, Aydın'da 64 bin ton, Bursa'da 49 bin ton ve Antalya'da 46 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de toplam çilek üretiminin %37' sini Mersin ilimiz karşılamaktadır.

Tablo 2.Çilek Üretiminde 2018 Yılı Verilerine Göre Türkiye'de Önemli İllere Göre Üretim Alanı, Üretim ve Verim Durumu (TÜİK 2019)

İller	Üretim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (ton/da)
Mersin	46 382	149 438	3,22
Aydın	16 979	63 843	3,76
Bursa	29 208	49 060	1,68
Antalya	12 159	45 988	3,78
Konya	17 460	42 183	2,41
Manisa	4 309	14 220	3,30

Türkiye'de çilek yetiştiriciliğinin önem kazanmasında en önemli unsurun, çileğin değişik iklim ve toprak koşullarında ekonomik olarak yetiştirilebilmesi olduğu söylenebilir. Çilek üretimi, yapılan yatırımın kısa sürede geri dönmesi, birim alandan elde edilen gelirin diğer ürünlere oranla daha yüksek olması, emek yoğun bir üretim istemesi ile aile bireylerine de iş olanağı yaratması ve az yatırım gerektirmesi nedeniyle özellikle küçük aile işletmeleri tarafından tercih edilmektedir.

Anamur İlçesinde Çilek Üretimi ve Kırsal Yoksulluk Açısından Önemi

Anamur İlçesi, Türkiye'de uzun yıllardan beri, muz yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı bir yer olarak bilinmektedir. Üretilen yerli muzun yarısından fazlası %52'si, Anamur'da üretilmektedir. Bu nedenle yerli muz, "Anamur muzu" olarak bilinmektedir. Anamur sahip

olduğu iklim ve toprak özellikleri bakımından birçok erkenci sebze ve meyveyi yetiştirmeye uygun bir ilçedir. İlçede oldukça iyi bir getiri sağlayan muz üretiminden sonra en önemli geçim kaynağını çilek yetiştiriciliği oluşturmaktadır.

Anamur'da muz üretimi için uygun olan tarım arazilerinin çok pahalı olması (70-150 bin TL/dekar), sera maliyetlerinin yüksek olması (120-150 bin TL/dekar), özellikle ekonomik durumu iyi üreticilere yatırım yapma veya mevcut yatırımlarını genişletme şansı vermektedir. Anamur'da muz üretimine nazaran daha düşük verimli, küçük ve dağınık arazilere sahip, büyük bir üretici topluluğu için ise çilek üretimi bu nedenle yaşamsal bir öneme sahip bulunmaktadır.

Anamur'da ilk çilek adaptasyon denemeleri 1989 yılında Prof.Dr.Nurettin KAŞKA'nın girişimiyle Prof.Dr.Sevgi PAYDAŞ, Dr.Hamide GÜBBÜK ve teknisyen Abdullah Aydın tarafından başlatılmıştır. 1989-1990 yıllarında yapılan denemelerin başarılı sonuçlar vermesi, Anamurlu üreticilerin çilek üretimine ilgisini çekmiştir. Bu dönemde Anamur muzunun ithal muzlarla rekabet edememesi nedeniyle muz seralarının sökülmeye başlaması, farklı bir ürün yetiştirmeyi amaçlayan üreticileri çilek yetiştiriciliğine yöneltmiştir.

1989'dan sonra her geçen yılda Anamur'da çilek üretim alanları ve buna bağlı olarak çilek üretimi artmış ve Anamur ilçesi Türkiye'nin en önde gelen çilek üretim merkezlerinden biri olmuştur. İlçenin ekolojik yapısı ve toprak özellikleri erkenci çilek yetiştiriciliği açısından oldukça önemli bir avantaj sağlamaktadır. 2001 yılında çilek üretimi yapılan alanlar 15.000 dekara, üretim 52 bin tona ve ulaşmıştır. 2018 yılı itibarı ile yaklaşık 25 000 dekarlık alanda 90 bin ton çilek üretimi gerçekleştirilmektedir (TZOB, 2019).

Muz üretimi yanında çilek üretiminin de Anamur'da hızlı bir gelişim göstermesi, sera plastiği, siyah örtü (malç) plastiği, sera demiri, fide, damla sulama, ambalaj kabı, taşıma gibi işler için oldukça büyük bir ticaret hacminin oluşmasına da neden olmuştur.

Son yıllarda yurt dışında melezleme ıslahı yoluyla elde edilen Chandler, Oso Grande, Tudla, Selva, Seascape, Fern, Sweet Charlie, Camarosa gibi birçok çeşit ülkemize de getirilmiş ve Anamur'da da denenmiştir. Bunlar arasında sofralık bir çeşit olan Camarosa, çilek çeşitleri arasında en sert ve etli bir çeşit olarak, yola dayanımı, raf ömrü uzunluğu, meyvelerinin iriliği, yüksek verimi, koyu kırmızı rengi ile üreticiler tarafından en çok tercih edilen çeşit olmuştur. Anamur'da üretilen çilekler başta yurtiçi pazarlar olmak üzere yurt dışında da birçok ülkeye ihraç edilmektedir.

Çilek yetiştiriciliği, yoğun iş gücü isteyen bir tarımsal üretim biçimidir. Yastık ve toprak hazırlığı, damla sulamanın döşenmesi, siyah plastik toprak örtüsü serme, fide üretimi ve dikimi, çilek eğmelerinin yerleştirilmesi, naylon çekimi, gübreleme, ilaçlama ve bakım işleri, hasat, ambalaj ve taşıma hep yoğun işçilik isteyen işlerdir. Yaz sonlarında başlayan dikimler, sulama ve gübreleme, ilaçlama ve derimler ertesi yaz başlarına kadar devam eder. Bu işler için çilek bahçelerinde iş gücünün devamlı hazır olması gerekmektedir.

Üreticilerin büyük bir çoğunluğu yeni dikim ve yenileme yaparken kendi çilek sıralarından ayırdıkları bazı bitkileri anaçlık olarak kullanmaktadır. Özellikle modern anlamda yetiştiricilik yapan işletmeler ise frigo bitki kullanmaktadırlar. Dekara yaklaşık 6200 adet bitki dikilmektedir. Bu dikim sisteminde bir dekarlık alandan ortalama 3-6 ton ürün alınmaktadır. Yörede örtü altı yetiştiricilikte aralık ayından itibaren çilek hasadı başlamaktadır. Bu genellikle haziran ayına kadar devam etmektedir. Hasat sabah erken saatlerde elle toplanarak yapılmaktadır. Ambalajlara veya kasalara toplanan çilekler, pazara yine üreticilerin kendi olanaklarıyla taşınmaktadır.

Bu nedenle her aşamada yoğun emek isteyen çilek üretimi, atıl veya gizli işgücünün üretime yönlendirilmesi ile kırsal alanlarda önemli istihdam olanağı sağlaması, kullanılmayan, küçük, dağınık veya engebeli arazilerin üretime kazandırılması, dar ekonomik olanaklarla üretim şansı tanıması ve belki de en önemlisi, kırsalda fazla alternatifi olmayan ailelere geçinme olanağı yaratması açısından son derece önemlidir. Bu durum yerinde üretken ve mutlu olan üreticilerin kente göç eğilimlerini de azaltmakta veya ortadan kaldırmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Dünyada nüfusun hızla artması, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmakta, tarım toprakları hızla amaç dışına çıkarken, kalan mevcut alanlarda daha çok sermaye yoğun üretim yapan büyük işletmeler oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum kırsal alanda ise yeterli sermaye birikime sahip olmayan, küçük arazilere sahip üreticiler için, daha az tarımsal gelir elde eden küçük işletmelerin oluşması sonucunu doğurmaktadır. Bunun sonucunda küçük işletmelerle yeter geliri sağlayamayan üreticiler, kırsal yoksulluğun artması sonucu, kente göç olgusuna yenik düşmekte veya farklı üretim arayışlarıyla yeter geliri sağlamaya çalışmaktadır.

Üretimden vaz geçen ve kentlerde vasıfsız işçi olarak çalışan tarım kökenli yoksul halk kitlelerinin artması ise birçok başka sorunları da beraberinde getirmektedir. Tarımsal faaliyetler, genellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde temel faaliyet alanını oluşturmaktadır. Aynı zamanda dünya genelinde yoksulların büyük bölümü de kırsal alanda yaşamaktadır. Dünyada 1,2 milyar yoksul insanın % 75'ini oluşturan yaklaşık 900 milyonu kırsal kesimde yaşamaktadır ve bunların tamamına yakınının temel geçimini tarım ve tarımla ilgili alanlar oluşturmaktadır.

Anamur ilçesinde muz yetiştiriciliği ve bu üretim tarzını destekleyen bağlı sektörler, büyük bir ekonomi oluşturmaktadır. İlçede muz yetiştiriciliğinin gelişimi doğrultusunda hızla artan arazi fiyatları ve sera yapım maliyetleri, seraların büyütülme ve artırılma isteği, sermaye yoğun bir üretimi zorunlu kılmaktadır. Anamur'da kıyıdan Toros Dağlarına doğru gidildikçe, muz üretimine elverişli alanlar, yerini daha az elverişli alanlara bırakmaktadır. Bu araziler küçük ve parçalı olup, bunlara sahip küçük aile işletmeleri, sınırlı sermaye olanakları ile örtü altı çilek üretmeye çalışmaktadır.

Çilek yetiştiriciliği gerçekten yoğun emek isteyen, yılın 9-10 ayında çalışma zorunluluğu gerektiren, hemen her aşaması zahmetli bir tarımsal üretim biçimidir. Çilek üretiminin, muz üretimine oranla daha düşük vasıflı arazi gerektirmesi, az bir sermaye ile üretimin yapılmasına ve aile işgücünün etkin kullanılmasına olanak sağlaması, kırsalda kendine yeterli gelir sağlama olanağı yaratması, yoksulluğun önlenmesi veya azaltılmasında, kente göçün önlenmesinde bu üretim şeklini önemli bir alternatif yapmaktadır.

Çilek üretimi, Anamur'da muz üretimi gibi yüksek yatırım gerektiren bir üretim tarzı yerine, küçük aile işletmelerine geçim şansı yaratmaktadır. Çilek üretimi, düşük gelirli, küçük arazilere sahip, sermaye birikimi az olan aile işletmeleri için geçimlerini sağlamada hayati önem taşıyan bir üretim hatta yaşam biçimi olmaktadır. Bu nedenle Anamur'da kırsal yoksulluğun ve yoksunluğun azaltılmasında çilek üretiminin korunması, arttırılması ve çeşitli araçlarla desteklenmesi, muz üretimi dışında kalan, yeterli sermaye birikimine ve arazi varlığına sahip olmayan önemli bir kesimin, yaşam koşullarının iyileştirilmesine ve kırsal alanda sürdürülebilir bir yaşam olanağı sağlanmasına, kente göçün önlenmesine ve üretim odaklı bir yaşam biçimi oluşturulmasına olanak tanıyacaktır.

Kaynakça

Ağaoğlu., S.,(1986),Üzümsü Meyveler Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 984 Ders Kitabı: 290, Ankara.

Anamur İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri, (2019), Anamur.

Anamur Ziraat Odası Verileri, (2019), Anamur.

Anonim, (2001), DPT; 8.BYKP Gelir Dağılımının İyileştirilmesi Ve Yoksullukla Mücadele ÖİK Raporu:610, DPT, Ankara.

Akder A.H., (2000).“Türkiye'de Bölgesel Eşitsizlikler ve Kırsal Yoksulluk (İnsani Gelişme Yaklaşımı) “, Yoksulluk, Bölgesel Gelişme ve Kırsal Yoksulluk, Kent Yoksulluğu, TESEV Vakfı Yay., İstanbul.

Aslantaş, R., Karakurt, (2007), Rakımın Meyve Yetiştiriciliğinde Önemi ve Etkileri, Alınteri

Zirai Bilimler Dergisi, Cilt 12, sayı:2, Erzurum.

Aybak; H.Ç; (2000), Çilek Yetiştiriciliği Hasad Yayıncılık, İstanbul.

Aktan, C.C., (2002), "Dünyada ve Türkiye'de İnsani Gelişme", Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Yayını, Ankara.

Çağatay, N., (2001), Trade, Gender and Poverty, (Background Paper To The UNDP Project Trade and Sustainable Human Development), New York.

Fazlıoğlu, A., (2003), Kırsal Kalkınma Projelerinde Cinsiyet Dengeli Kalkınma Yaklaşımları, Erozyonla Mücadele ve Kırsal Kalkınma Projelerinde Sosyal Boyut Semineri, 8-10 Aralık, Erzurum.

FAO, (2019), www.fao.org

Gülçubuk, B., (1999), "Tarımsal Üretimde ve Kırsal Kalkınmada Kadının Yeri ve Önemi", Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 125, s-36-41, Ankara.

Gülçubuk, B., (2000), Kırsal Alanda Kredi Kullanımının Sosyo-Ekonomik Temelleri Hızlı Kırsal Değerlendirme Yaklaşımı ile Kırıkkale İli Keskin İlçesi Araştırması, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ankara.

Gülçubuk, B., Yıldırak, N., Kızılaslan, N., Özer, D., Kan, M. ve Kepoğlu, A. 2010. Kırsal Kalkınma Yaklaşımları ve Politika Değişimleri, Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15.Ocak.2010. Ankara.

Kalaycıoğlu, S., (2003), Kadın Yoksulluğu Nasıl Anlaşılmalı, Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı, s:286-294, Ankara.

Kütevin; Z.; Kütevin.; E.; (1988), Meyvecilik Genel Meyve Tarımı Prensipleri ve Pratik Meyvecilik Yöntemleri, İstanbul.

Oğuz, C., Ergun, H., Küçükçongar, M., Kan, M., Kan, A. ve Demiröz, E., (2010), Türkiye'de Kırsal Alanda Tarımda Yoksulluk, Yoksulluğun Nedenleri ve Çözüm Önerileri Konya İli Örneği, Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu Deneyimler ve Yeni Fikirler, 13-15 Ekim 2010, 1. Cilt Sayfa: 279-290, İstanbul.

Öztürk, Ş., (2004), "Küresellesme, Yeni Dünya Düzeni, Neo-Liberal Ekonomi Politikaları ve Yoksulluk". IV. Aile Şurası Bildirileri, T.C.Basbakanlık Aile Arastırma Kurumu Başkanlıgı Yayınları, s: 665- 679, Ankara.

Öztürk, Ş., (2008), Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi ,The Journal of International Social ResearchVolume 1/5 Fall 2008, Samsun.

Pamuk, M., (2002), Türkiye'de Kırsal Yerlerde Yoksulluk, Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Yayını, Ankara

Rad, S., (1999), Çiftçi Kadınlarımızın Durumu, Çiftçi Ve Köy Dünyası Dergisi, Sayı:178, Ekim, Sayfa:23, Ankara.

TÜİK, (2019), www.tuik.gov.tr

TZOB, (2019), www.tzob.org.tr

Uçar, C., (2011), Kadın Yoksulluğu ile Mücadelede Sosyal Politika Araçları ve Etkinlikleri, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.

Yıldırak, N., Gülçubuk, B., Gün, S., Olhan, E. ve Kılıç, M., (2002), Türkiye'de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliği, s:12-13, Ankara.

Yılmaz, H., (2009), Çilek, Hasad Yayıncılık, İstanbul.

Review Article

Anamur İlçesinde Kırsal Yoksulluk Karşısında Çilek Üretiminin Değerlendirilmesi

The Evaluation Of Strawberry Production in Anamur Province Against Rural Poverty

Mehmet Akif ALTINBIÇAK

Dr.Öğr.Üyesi Mersin Üniversitesi Anamur Meslek Yüksekokulu

aaltinbicak@mersin.edu.tr

https://orcid.org/0000-0001-6620-2746

EXTENSIVE SUMMARY

The agriculture sector is an important sector which has important dynamics not only from the economic point of view but also from the social and cultural point of view. In recent years, due to the developments in agricultural and rural areas, the rural population tended to migrate to the city with the as a result of the decreasing income and the bad living conditions. This situation also paves the way for many problems in urban life.

Agriculture is the basis of economic activities of underdeveloped countries. The agricultural sector is the most important area creating employment in these countries and the agricultural products constitute the largest export items of these countries. Agriculture also plays an important role in the economies of developing countries. In most of these countries, 50-90% of employment is explained by the World Bank, where a significant portion of the employment is provided by the agricultural sector. A large part of this ratio is composed of small agricultural enterprises. Another important point is the fact that agriculture and poverty are interrelated in many developing countries.

In Turkey, as a result of globalization and the liberalization policies imposed as a result of this, the most affected part is the agricultural sector. It can be said that millions of people are directly affected by the practices carried out on the basis of liberalization of foreign trade, liquidation of protectionist policies, international agreements and privatization in the agricultural sector.

Global agricultural policies shaped by the World Bank, the World Trade Organization, the European Union and the international policies of the United States; it has a direct impact on producers and landless rural populations with small businesses and this leads people to poverty, unemployment, migration to the city and working in adverse and difficult conditions. Increased poverty in rural areas is not only an economic problem in many countries. At the same time, the phenomenon of poverty puts pressure on the destruction of the natural environment, affects social dynamics and brings along cultural and political corruption.

Banana cultivation in Anamur district is of great importance in the economic sense. Banana cultivation started in 1950s with garden production in Anamur. After the banana production were started produced in greenhouse especially in the 1990s, the production area of the bananas showed a rapid and significant development in terms of production quantity and yield in Anamur. Despite the increasing land prices and the greenhouse construction costs after 2000s, the growth and expansion of greenhouses made it necessary to switch to a capital intensive production in banana cultivation.

In the capital intensive banana cultivation, the evaluation of the areas extending from the coast to the inner the production of bananas has led to a rapid increase in land prices. This stiuation pushed poor small family producers which are search for a different product, where they can make a living and evaluate their labor. Strawberry cultivation needs labor-intensive production in rural areas, requiring less capital, allowing production in cheaper lands, and support to for to get rid of poverty and deprivation for families with low income and small land in Anamur. Producers

who has been started to grow strawberries in this kind of land since 1990s, started to make subsistence farming and as a result, production of strawberry under nylon has increased rapidly.

Turkey has significant possibilities for growing strawberries due to ecological diversity. Strawberry cultivation in modern sense started in the 1960s. Especially in the coastal regions known to have great potential in terms of early strawberry cultivation, ıt has become increasingly popular with alternative systems in recent years. The production of strawberries in the Mediterranean coastline, particularly in Anamur and Silifke Districts of Mersin has yields early crops and having a long production period in the region. Perhaps ın terms of strawberry production in this region, the most important one is the chance to be produced in less expensive land with less capital for low income people has hoping for livelihood.

The agricultural sector is the most important economic area for combating poverty because the majority of the population in the developing countries is living in rural areas and earning their income from agriculture or agriculture-related areas. Small agricultural enterprises or family farms have a significant role to play in reducing poverty. Rural poverty in Turkey; mainly has in agricultural areas. Because the main area of work of the countryside is agricultural activities.

In contrast to the increasing of rural poverty, less modern agricultural methods, less inputs, less public supports, less education and awareness is the important problems in Turkey agriculture. Above all, most important subject; no realistic planning and implementation of which products should produced when, where and how much.

The strawberry production in the world has been significant increases in recent years. According to the United Nations Food and Agriculture Organization's data, strawberry production, which was 3.8 million tons in the world in 2005, reached 4.6 million tons in 2009 and 9 million 224 thousand tons in 2017. Strawberry production in Turkey in recent 13 years increased from 155 thousand tons to 400 thousand tons, yield per decare increased from 1,59 tons to 2,60 tons. At the same time, strawberry production areas increased from 153 thousand 500 decares to 153 920 decares. It can be said that this significant increase in the result of modern agricultural practices.

Strawberry has a different taste and vitamins content. For this reason ıt is prefered marmalade, jam, fruit juice, ice cream like food sectors. It can also be said that the strawberry grown under the cover had a good market advantage before the fresh fruit was produced. Strawberries are produced in many regions in Turkey. Strawberry is growth in fields and under cover. Strawberry is produced more modern in the Mediterranean Region, Aegean and Marmara Region. In 2017, the strawberry production in Mersin was 149 thousand tons, 64 thousand tons in Aydın, 49 thousand tons in Bursa and 46 thousand tons in Antalya. 37% of our total strawberry production is realized in Mersin, Turkey.

Turkey has various climatic and different soil conditions, these opportunities has led to increased production of strawberries can be grown economically. Strawberry production is preferred by small family businesses because of the return of the investment in a short time, the income obtained from the unit area is higher than the other products, because it requires a labor intensive production and it creates a job opportunity for the farmers and requires less investment.

Anamur district, in Turkey for many years, is known as a place where intensive farming of bananas. More than half of the produced domestic banana is produced in Anamur. Therefore, the local banana is known as Anamur banana. Anamur is a district suitable for growing many early fruits and vegetables in terms of climate and soil characteristics. Strawberry cultivation is the most important source of livelihood after the banana production, which provides a very good return in the district. In Anamur, agricultural land suitable for banana production is very expensive (70-150 thousand TL / decare) and greenhouse costs are high (120-150 thousand TL / decare). Especially rich producers invest in banana greenhouse or to expand existing investments. Therefore for Anamur, the production of strawberries is of vital importance for a large group of producers with lower yields, smaller and scattered lands than banana producers.

After 1989, production of strawberries in Anamur District has been increasing rapidly. Anamur has became one of Turkey's leading strawberry production centers. The ecological structure and soil characteristics of the district provide an important advantage in terms of early strawberry

cultivation. In 2001, the strawberry production area reached 15,000 decares, and production reached 52 thousand tons. As of 2018, 90 thousand tons of strawberries are produced in an area of 25 000 decares.

Strawberry cultivation is a form of agricultural production that requires intensive labor. Pillow and soil preparation, laying of drip irrigation, laying of black plastic ground cover, seedling production and planting, nylon place preparing, fertilization, maintenance works, harvesting, packaging and handling are all jobs that require intensive labor. Beginning of late summer plantings, irrigation and fertilization, spraying continue until the beginning of the next summer. For these jobs, the labor force in the strawberry orchards should always be ready.

Strawberry production, which demands intensive labor in production, provides significant employment opportunities in rural areas by directing the production of hidden workforce. Strawberry production allows the use of small, scattered or uneven terrain. This is extremely important in terms of allowing production opportunities creating opportunities for families who do not have many alternatives in the countryside. This situation also reduces or eliminates the migratory tendencies of the producers who are productive and happy in the rural areas.

The rapid increase in the population in the world increases the pressure on the natural resources, while the agricultural lands go out of the way rapidly, causing the formation of large enterprises with more capital intensive production in the existing areas. In the rural area, this results in the formation of small enterprises, which have less agricultural income, for small producers who do not have sufficient capital accumulation. As a result, producers who are unable to provide sufficient income with small enterprises are succumbing to the phenomenon of migration to the city due to the increase in rural poverty or trying to provide sufficient income through different production searches.

The increase in the masses of poor people with agricultural backgrounds who abandon production and work as unqualified workers in cities brings with them many other problems. Agricultural activities generally constitute the main field of activity in the economies of developing countries. At the same time, most of the poor live in rural areas throughout the world. Nearly 900 million people, 75% of the 1.2 billion poor people in the world, live in rural areas, and almost all of them constitute the main livelihoods is agriculture.

Banana cultivation in Anamur and affiliated sectors supporting this mode of production constitute a major economy. In line with the development of banana cultivation in the district, rapidly increasing land prices and greenhouse construction costs, necessitate a capital intensive production. In Anamur go from the shore towards the Taurus Mountains, the areas suitable for banana production are replacing by less properly areas. In these lands, farmers have small and fragmented land and small family farmers with limited capital opportunities try to producing strawberry under nylon .

Strawberry cultivation is a form of agricultural production that requires a great deal of effort and requires the necessity to work in 9-10 months of the year. Strawberry production requires less qualified land than banana production, it enables production with little capital and enables the family workforce to be used effectively, it provides the opportunity to provide self-sufficient income in rural areas, it is an important alternative to prevent migration to the city.

The production of strawberries provides a livelihood for small family businesses, rather than a high-investment mode of production such as banana production in Anamur. The production of strawberries is a production or a way of life that is of vital importance for the livelihood of low-income, small land, small family-owned farms. For this reason, in Anamur, strawberry production should be protected, increased and supported by various means for reducing rural poverty and deprivation.

Thus, it is possible to improve the living conditions and provide a sustainable living opportunity in rural areas for farmers which does not have sufficient capital accumulation and land assets. As a result, urban migration can be prevented and a productive lifestyle can be created.